

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 20.4.2005
COM (2005) 156 definitief

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD

Een Europese toekomst voor Kosovo

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD

Een Europese toekomst voor Kosovo

1. DOEL VAN DEZE MEDEDELING

Het Europese perspectief van de landen van de westelijke Balkan, als bevestigd in de verklaring van Thessaloniki van juni 2003, staat ook open voor Kosovo¹. Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad geeft Kosovo de kans een einde te maken aan zijn isolement en deel te nemen aan de Europese koers van de regio.

Dit is een belangrijk jaar voor Kosovo. De Verenigde Naties gaan de uitvoering van de Kosovo-normen uitgebreid onderzoeken, indien de omstandigheden van dien aard zijn dat dit nodig is. Dit maakt de weg vrij voor de start van het proces dat moet leiden tot de regeling van de toekomstige status van Kosovo.

De Europese Unie steunt de missie van de Verenigde Naties in Kosovo (UNMIK) en de NAVO (KFOR) actief en werkt nauw samen met de voorlopige instellingen voor zelfbestuur (PISG) om de vooruitgang van Kosovo te vergemakkelijken op de weg naar de totstandbrenging van een democratische en multi-etnische samenleving waarin alle gemeenschappen in vrede en welvaart samen kunnen leven.

Door het Europese perspectief van Kosovo tastbaarder te maken, kan de Commissie een belangrijke politieke bijdrage leveren aan de oplossing van nog resterende vraagstukken en de zorg voor stabiliteit in de hele regio. De Commissie heeft instrumenten ontwikkeld die hun doeltreffendheid reeds hebben bewezen tijdens het pretoetredings- en uitbreidingsproces. Die ervaring moet worden ingezet om Kosovo te helpen zijn toekomst vorm te geven, als bedoeld in de conclusies van de Raad Algemene Zaken van 21 en 22 februari², en in de hele regio dezelfde normen toe te passen.

De Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen van 21 en 22 februari 2005 verzocht de Secretaris-generaal/Hoge Vertegenwoordiger en de Commissie om, in nauwe samenwerking met het Voorzitterschap, tezamen met de Verenigde Naties en andere relevante betrokken partijen te bezien hoe de Europese Unie in de toekomst kan bijdragen tot de inspanningen van de internationale gemeenschap om in Kosovo Resolutie 1244 uit te voeren, hoe zij de algemene evaluatie van de uitvoering van de normen kan ondersteunen en wat zij tot de volgende stappen van het proces kan bijdragen. Deze mededeling is een bijdrage aan dat onderzoek, en richt zich op

¹ Kosovo staat momenteel onder bestuur van UNMIK, zulks overeenkomstig Resolutie 1244 (1999) van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties.

² “De Raad merkte eveneens op dat Kosovo niet zal terugkeren naar de situatie van vóór 1999. Voor het gebied is slechts een toekomst denkbaar in de vorm van een multi-etnisch en democratisch Kosovo, waar een doeltreffende bescherming van minderheden gewaarborgd is, waar het culturele en religieuze erfgoed van alle minderheden beschermd wordt, waar het recht op terugkeer van vluchtelingen en ontheemden wordt geëerbiedigd, dat bijdraagt tot de stabiliteit van de regio en dat de waarden en normen van de EU in acht neemt.”

gebieden waarvoor de Gemeenschap bevoegd is en die tot de taken van de Commissie behoren.

Deze mededeling concentreert zich voornamelijk op de economische aspecten van de ontwikkeling van Kosovo, institutionele opbouw, de bijstand van de Gemeenschap en de regionale context. Al deze factoren maken deel uit van de bredere context, die ook veiligheid, politieke legitimiteit en verzoening tussen de gemeenschappen omvat. Zonder veiligheid en verzoening zullen investeringen uitblijven en zal Kosovo afhankelijk blijven van bijstand. De Commissie is bereid met andere EU-instellingen een bijdrage te leveren aan deze vraagstukken.

2. DE BIJDRAGE VAN DE EUROPESE COMMISSIE AAN DE ACTIVITEITEN VAN DE EU IN KOSOVO

De Europese Unie is sinds het conflict van 1999 actief in Kosovo, met ruim opgezette financiële en politieke inspanningen voor duurzame vrede en democratie. De Europese Raad van Keulen benadrukte in juni 1999 dat de EU een leidende rol wil spelen bij de wederopbouw van Kosovo. Onmiddellijk na de beëindiging van het conflict verstrekke de Europese Commissie 378 miljoen euro aan humanitaire noodhulp. Er werd een taskforce opgericht om de eerste programma's voor de wederopbouw uit te voeren. Hulpacties werden gecombineerd met ontwikkelingsprogramma's voor de langere termijn, uitgevoerd door het *Europees Bureau voor Wederopbouw* (tot dusver ruim 1 miljard euro). Ook werd 65 miljoen euro bijgedragen in de vorm van buitengewone financiële bijstand voor de geconsolideerde begroting van Kosovo. De EU heeft zich ook bereid verklaard om een rol te spelen in het interimbestuur van de Verenigde Naties in Kosovo (UNMIK), door middel van Pijler IV, en ruim 100 miljoen euro bijgedragen aan de administratieve uitgaven daarvan tot dusver.

Zes jaar na het conflict is de stabiliteit in dit gebied echter nog altijd fragiel. De kalmte waarvan de bevolking in maart 2005 blijf gaf na het besluit van toenmalig premier Haradinaj om te gaan samenwerken met het Internationale Strafhof voor het voormalige Joegoslavië, is een bewijs van vooruitgang op het gebied van de democratische stabiliteit van Kosovo. Maar deze kan nog steeds worden verstoord door extremistische acties. Het politieke en technische kapitaal van de Commissie moet opnieuw worden ingezet om de economische ontwikkeling en het Europese perspectief van Kosovo op de lange termijn te stimuleren.

3. HET PERSPECTIEF OP LANGE TERMIJN: DE EUROPESE TOEKOMST VAN KOSOVO

Sinds de Europese Raad van Thessaloniki staat het vooruitzicht van Europese integratie centraal in ons beleid ten aanzien van zowel Kosovo als de westelijke Balkan als geheel in het kader van het stabilisatie- en associatieproces (SAP). Het is van groot belang dat Kosovo niet achterblijft nu de buurlanden langzaam toenadering vinden tot Europa.

Het *Europese Partnerschap* voor Kosovo, dat in juni 2004 is goedgekeurd³, omvat maatregelen om te bereiken dat de normen worden uitgevoerd. De autoriteiten van Kosovo hebben een actieplan opgesteld waarin: 1) maatregelen worden vastgesteld voor de uitvoering van de prioritaire normen en daarna, 2) de kosten van een regering in Kosovo worden geëvalueerd, en 3) geïdentificeerd wordt welke bijstand nodig is voor de omvattende evaluatie van de normen en, op de langere termijn, de agenda voor toenadering tot Europa. Dit actieplan moet regelmatig worden bijgewerkt en het verband met de begroting moet duidelijk zijn, zodat het een belangrijk instrument wordt dat als leidraad dient bij het werkprogramma van de regering.

Het *Trackingmechanisme van het stabilisatie- en associatieproces* (STM) is een forum voor discussie over de vorderingen van Kosovo bij de uitvoering van het Europese Partnerschap. De Commissie wil de uitvoering van de VN-normen controleren om ervoor te zorgen dat de EU van de algehele situatie op de hoogte blijft. De Commissie wil de sectorale technische groepen binnen het STM uitbreiden om de besprekingen tussen experts van de ministeries en Commissiediensten meer diepgang te geven.

In haar *jaarrapporten over het stabilisatie- en associatieproces* zal de Commissie eind 2005 de vorderingen van Kosovo evalueren en de aanbevelingen in het Europese Partnerschap zo nodig aanpassen.

Om het uiteindelijke doel van het stabilisatie- en associatieproces te bereiken, dat wil zeggen integratie in de Europese Unie, moet de EU met haar partners *contractuele betrekkingen* aangaan. De mogelijkheid om een volwaardige stabilisatie- en associatieovereenkomst te sluiten met Kosovo is op dit moment niet aan de orde. De Commissie is echter op zoek naar creatieve manieren om ervoor te zorgen dat Kosovo profiteert van alle EU-instrumenten, en – afhankelijk van de uitkomst van de besprekingen over de status van Kosovo – te zijner tijd eventueel contractuele betrekkingen kan aangaan met de EU.

4. ECONOMISCHE ONTWIKKELING

De stabiliteit van Kosovo op de middellange en lange termijn is afhankelijk van zijn economische ontwikkeling. Hoewel er sinds 1999 vooruitgang is geboekt, blijft Kosovo de armste regio in de westelijke Balkan. Kosovo telt ongeveer 1,9 miljoen inwoners en heeft met 1000 euro per hoofd van de bevolking een zeer laag BNP. Volgens gegevens van het statistisch bureau van Kosovo uit 2003 ligt het werkloosheidspercentage op ongeveer 50%. De economie van Kosovo moet langere tijd fors groeien om de levensstandaard op een hoger niveau te tillen en armoede en werkloosheid te bestrijden. De economische groei in Kosovo is echter te gering om aan dit vereiste te voldoen. De onzekerheid over de toekomstige status vormt ongetwijfeld een ernstige belemmering voor de economische ontwikkeling van Kosovo. De economische problemen kunnen echter niet wachten tot er een regeling is gevonden voor de status van Kosovo.

³ Besluit 2004/520/EG van de Raad.

4.1. Versterken van de groei in Kosovo

De diepgewortelde economische en sociale problemen van Kosovo vormen een complexe uitdaging voor UNMIK (met name Pijler IV) en de PISG. Deze moeten nauw met elkaar samenwerken om de economische prioriteiten aan te pakken die zijn geïdentificeerd in het plan voor de uitvoering van de Kosovo-normen en het Europese Partnerschap.

De Commissie zal zo nodig beleidsadvies, technische bijstand en financiële steun verstrekken met de volgende doeleinden:

- de regering steunen bij de opstelling van een omvattend *ontwikkelingsprogramma voor Kosovo* en de totstandkoming van een duurzaam fiscaal kader door een *uitgavenkader voor de middellange termijn*, dat van groot belang is voor consistente budgettaire planning en herstel van het onhoudbare begrotingstekort. Het uitgavenkader voor de middellange termijn moet de financieringsbehoeften van de lijnministeries en overheidsondernemingen consolideren (met inbegrip van de investeringen die zijn geïdentificeerd in het plan voor openbare investeringen). Het moet worden opgesteld in nauwe samenwerking met IMF en Wereldbank.
- verdere steun verlenen voor de afronding van het mandaat van het Trustagentschap van Kosovo om *ondernemingen die maatschappelijk eigendom zijn te privatiseren*, zodat de activa snel productief kunnen worden ingezet. De Commissie zal ook de integratie en herstructurering steunen van *ondernemingen die maatschappelijk eigendom zijn*, met name nutsbedrijven. Verder moet op de aanbevelingen die voortvloeien uit audits van deze ondernemingen en op de snelle voltooiing van de lopende onderzoeken van OLAF/UN Office of Internal Oversight Services worden toegezien.
- de totstandkoming steunen van een *gunstiger klimaat voor de particuliere sector*, met name door de *ontwikkeling van het midden- en kleinbedrijf te vergemakkelijken*. Sinds 2003 heeft Kosovo zich verbonden tot de beginselen van het Europees Handvest voor kleine ondernemingen, maar de capaciteit om het handvest uit te voeren is vanwege budgettaire en administratieve problemen nog steeds beperkt. Meer vooruitgang is nodig voor de ontwikkeling van de financiën van het midden- en kleinbedrijf, zakelijke ondersteunende diensten, moderne, snelle en goedkope systemen voor de registratie van bedrijven en verlening van vergunningen, cursussen op ondernemingsgebied, en een passende infrastructuur voor de bescherming van de belangen van bedrijven. Deze inspanningen zijn gebaat bij de goedkeuring van een middellangetermijnstrategie voor het midden- en kleinbedrijf.
- Kosovo helpen om het *beleid voor interne financiële controle van de overheid en externe audits* te evalueren, overeenkomstig internationale normen en met de EU-situatie overeenkomende beste praktijken.
- UNMIK en de voorlopige instellingen blijven steunen bij de aanpassing van de wetgeving en procedures voor douane- en belastingdiensten aan EU-normen en beste praktijken. Het ministerie van Financiën en Economische Zaken steunen bij de opbouw van capaciteit voor beleidsvorming op het gebied van fiscaliteit en inkomsten en de verbetering van de belastinginning, met name de BTW.

- Bijstand blijven verlenen voor de ontwikkeling van een *duurzaam en samenhangend statistisch stelsel*, met de steun van Eurostat, met name door versterking van de capaciteit van het statistisch bureau van Kosovo om nationale rekeningen op te stellen. Ook zal de Commissie nauwgezet de *eerste volks- en woningtelling in Kosovo* volgen. In dat verband moeten de autoriteiten het tijdschema en de voorbereidende stappen voor de telling zorgvuldig bezien om ervoor te zorgen dat die geloofwaardig is en volgens de internationale normen wordt gehouden. De inspanningen van het statistisch bureau om duurzame nationale rekeningen op te stellen mag niet worden gehinderd door een te sterke concentratie op de telling.

4.2. Volwaardige integratie van Kosovo in de regionale economie

Op grond van resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad vallen de deelname van Kosovo aan regionale fora en de onderhandelingen over internationale overeenkomsten onder de bevoegdheid van UNMIK, die optreedt namens de PISG. De lijnministeries moeten echter deelnemen aan deze initiatieven om ervoor te zorgen dat de regering van Kosovo haar verplichtingen op grond van het constitutioneel kader voor zelfbestuur volledig kan nakomen.

Handel. De Commissie blijft Kosovo helpen zo goed mogelijk gebruik te maken van de *autonome handelsmaatregelen van de Gemeenschap*⁴, met name door ondersteuning van het handels- en douanebeleid, sanitaire en fytosanitaire vereisten, en structurele hervormingen ter verbetering van de exportbasis. Te zijner tijd kan de Commissie zich opnieuw buigen over de voorwaarden die van toepassing zijn op de invoer van textielproducten uit Kosovo.

De Commissie blijft UNMIK steunen dat zich sterk maakt voor onderhandelingen over en uitvoering van vrijhandelsovereenkomsten met belangstellende buurlanden – rekening houdende met fiscale beperkingen – binnen het kader van het *Memorandum voor de liberalisering en bevordering van de handel in Zuidoost-Europa van het Stabiliteitspact*. Zo kan Kosovo profiteren van de regionale handelsliberalisering.

Milieu. De Commissie zal de deelname van Kosovo aan bestaande *regionale milieu-initiatieven* als het Regionaal Programma voor wederopbouw op milieugebied voor Zuidoost-Europa (REREP) en het Toetredingsnetwerk voor aanpassing aan en handhaving van milieunormen (ECENA).

Energie. Dankzij zijn geografische ligging in het hart van de Balkan en de enorme steenkoolvoorraden, kan Kosovo mogelijk een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van de *regionale energiemarkt*. Met hypermoderne schone steenkooltechnologie voor de opwekking van elektriciteit kan het comparatieve voordeel van Kosovo worden benut. Gezien het verwachte tekort in de regionale elektriciteitsvoorziening zijn de ontwikkelingsperspectieven op dit gebied veelbelovend – afhankelijk van een uitvoerige milieueffectrapportage. De Commissie is bereid het ministerie van Energie te helpen bij de ontwikkeling van een strategie die voortbouwt op de comparatieve voordelen van Kosovo.

⁴ Verordening (EG) Nr. 2007/2000 van de Raad

De Commissie heeft de deelname van UNMIK, als vertegenwoordiger van Kosovo, aan het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap voor Zuidoost-Europa vergemakkelijkt. Dit verdrag wordt later dit jaar gesloten. De Commissie streeft ernaar dat Kosovo vertegenwoordigd is in alle organen die een rol spelen bij de hervorming van de energiemarkt en de regelgevingstaken, voor zover die relevant zijn voor Kosovo.

Vervoer. Regionale initiatieven als de *uitvoering van het Memorandum van Overeenstemming over de ontwikkeling van het basisnetwerk voor regionaal vervoer in Zuidoost-Europa*, dat UNMIK namens Kosovo mede heeft ondertekend, omvatten ook de ontwikkeling van het vervoer in Kosovo.

Luchtvaart. De Europese Commissie heeft Kosovo betrokken bij het initiatief om het *gemeenschappelijk Europees luchtruim en de gemeenschappelijke Europese luchtvaartruimte uit te breiden tot de westelijke Balkan*.

Telecommunicatie. De sector elektronische communicatie speelt een belangrijke rol in de algemene economische ontwikkeling. Kosovo zal nauw worden betrokken bij regionale initiatieven in de aanloop naar de goedkeuring van de EU-wet- en regelgeving op het gebied van elektronische communicatie.

Om de vorderingen te kunnen volgen, zal de Commissie in het kader van de bijeenkomsten van het Trackingmechanisme van het SAP met de autoriteiten van Kosovo een regelmatige dialoog over economische vraagstukken instellen.

5. VERSTERKING VAN INSTITUTIONELE CAPACITEIT

Het Europese perspectief moet een integrerend onderdeel worden van alle beleid in Kosovo. Een belangrijke stap voorwaarts was de instelling, met steun van de EU, van een Bureau voor Europese Integratie bij het Bureau van de minister-president. Dit Bureau werkt nauw samen met het Bureau voor Europese Integratie van UNMIK en het Bureau van de strategiecoördinator onder de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal. De plannen om bij de parlementaire vergadering van Kosovo een Commissie voor Europese Integratie op te richten, zijn een welkome ontwikkeling.

5.1. Samenwerking met de instellingen om deze op Europees peil te brengen

Het is een grote uitdaging voor Kosovo om een volwaardig functionerend bestuur op te zetten dat kan voorzien in de behoeften van de burgers. Hervorming van het openbaar bestuur is noodzakelijk over de gehele linie.

De EU helpt de Voorlopige Regering bij het verbeteren van de verantwoordingsplicht van de ministeries in de huidige omvang van haar bevoegdheden. In 2005 zal de Commissie bijdragen aan de tenuitvoerlegging van het project voor de beoordeling van de capaciteit van Kosovo. Vanaf 2006 kunnen in het kader van een twinning-regeling deskundigen uit de lidstaten van de EU als adviseurs van de instellingen fungeren.

Voor de eerbiediging van de rechtsstaat, de mensenrechten en de rechten van minderheden, alsmede voor economische ontwikkeling, is het essentieel dat vooruitgang wordt geboekt op het gebied van rechtvaardigheid, vrijheid en

veiligheid. De vooruitgang van Kosovo op een groot aantal gebieden ondervindt hiervan de invloed. Bestrijding van georganiseerde criminaliteit en corruptie is van vitaal belang. In afwachting van nadere verduidelijking van de plannen die UNMIK heeft voor verdere overdrachten op het gebied van economische ontwikkeling (waaronder douane), politie en justitie, heeft de Commissie middelen aangewezen om plaatselijke instellingen te helpen bij de voorbereiding op nieuwe taken op deze terreinen.

Het Bureau voor de uitwisseling van informatie over technische bijstand (TAIEX) helpt de Voorlopige Regering bij het uitbreiden van haar capaciteit om wetgeving op te stellen overeenkomstig de EU-normen en staat haar terzijde bij de tenuitvoerlegging en handhaving. De Commissie zal ook de oprichting financieren van een regionale hogeschool voor hervorming van het openbaar bestuur, waar Kosovaarse ambtenaren opleidingen kunnen volgen samen met hun collega's elders in de regio.

Een essentieel element voor democratisering is bovendien de ontwikkeling van vrije, onafhankelijke en professionele media. Op de naleving van de Europese medianormen zal de Commissie toezicht houden in samenwerking met de Raad van Europa.

5.2. Steun voor de Missie van de Verenigde Naties in Kosovo

De Europese Unie zal haar sterke politieke en financiële steun aan UNMIK voortzetten, met name door de financiering van Pijler IV. De taakverdeling in het kader van deze pijler tussen de Europese Commissie en UNMIK, die met steun van het hoofdkwartier van de VN tot stand komt, zal bijdragen tot een beter functioneren ervan. Dit mandaat biedt de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal een duidelijke hiërarchische structuur voor de activiteiten in het kader van deze pijler op grond van resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad. Dit versterkt de effectiviteit van Pijler IV en verbetert de samenwerking met de andere pijlers van UNMIK en de regering van Kosovo.

5.3. De toekomstige aanwezigheid van de EU in Kosovo

Sinds in 2004 de versterkte EU-aanwezigheid in Kosovo tot stand is gekomen, werken het hoofd van het Verbindingsbureau van de Europese Commissie en de persoonlijke vertegenwoordiger van de Hoge vertegenwoordiger/Secretaris-generaal nauw samen met het Europees Agentschap voor Wederopbouw en de EU-lidstaten.

De Raad Algemene Zaken van 21–22 februari heeft de Hoge vertegenwoordiger/Secretaris-generaal en de Commissie verzocht na te denken over de bijdrage van de EU op de middellange termijn. In dat verband wil de Commissie ervoor zorgen dat de toekomstige internationale aanwezigheid gestroomlijnd en geïntegreerd is, dat zij niet in de plaats treedt van plaatselijke actoren en dat zij de vooruitgang van Kosovo in het stabilisatie- en associatieproces bevordert. Ook zal aandacht moeten worden geschonken aan de financiële gevolgen voor de begroting van de Gemeenschap.

6. FINANCIËLE STEUN

Kosovo heeft een aanzienlijke behoefte aan steun op het gebied van institutionele opbouw en financiering, met name voor onderhoud van de infrastructuur en investeringen. Gezien zijn zwakke begrotingspositie zal Kosovo op de middellange termijn een beroep moeten blijven doen op ondersteuning door donoren. Als de Commissie haar politieke aspiraties gestand wil doen, zal zij moeten zorgen voor passende middelen. Kosovo krijgt in 2005–2006 aanvullende steun van 114 miljoen euro via de bijstand van de Gemeenschap voor wederopbouw, ontwikkeling en stabilisering (Cards). Deze steun is momenteel gericht op institutionele opbouw, met name ten behoeve van de tenuitvoerlegging van de Kosovo-normen.

In 2007 wordt de Cards-verordening opgevolgd door de verordening inzake het pretoetredingsinstrument (IPA). De IPA-verordening moet ondersteuning bieden voor de vooruitgang van de regio naar de toetreding. Het IPA-instrument voorziet in een flexibele respons op de zich ontwikkelende behoeften. De Commissie zal ook kunnen beschikken over andere RELEX-instrumenten om te reageren op toekomstige ontwikkelingen.

Technische bijstand en institutionele versterking zijn van belang, maar op zich onvoldoende om de economische ontwikkeling te stimuleren. Basisinvesteringen in infrastructuur zijn eveneens noodzakelijk.

De Commissie is bereid de mogelijkheid te onderzoeken om Kosovo uitzonderlijke begrotingssteun toe te kennen, in coördinatie met het IMF, de Wereldbank en bilaterale donoren. Voor deze bijstand moet een behoefte-evaluatie worden uitgevoerd, gebaseerd op een betrouwbaar uitgavenkader voor de middellange termijn, en bovendien moet vooruitgang zijn geboekt op het vlak van structurele hervormingen.

In nauwe samenwerking met Pijler IV van UNMIK en de PISG zal de Commissie activiteiten ondernemen gericht op het stimuleren van investeringen in Kosovo. Zij zal daartoe de internationale financiële instellingen, met name de Europese Investeringsbank, en donoren en internationale investeerders mobiliseren. De EU-lidstaten en het Multilateraal Agentschap voor Investeringsgaranties zouden ook kunnen bijdragen tot versterking van het vertrouwen van investeerders door regelingen voor investeringsgaranties in te stellen.

Verbetering van de coördinatie onder de donoren is van wezenlijk belang. De voorlopige instellingen moeten afstappen van een aanpak die uitgaat van afzonderlijke projecten en een benadering gaan volgen die de openbare sector als geheel beziet, waardoor ontwerpstudies voor een langere termijn mogelijk worden en de levensvatbaarheid, het risico en de duurzaamheid kunnen worden beoordeeld. De Voorlopige Regering moet het voortouw nemen in de dialoog met de donoren om te zorgen dat de betrokkenheid van de begunstigde partners en instellingen gestalte kan krijgen en dat voldoende rekening wordt gehouden met de absorptiecapaciteit. De voorwaarden met betrekking tot specifieke prestatietoetsen en hervormingen zullen in de toekomst een belangrijker rol gaan spelen.

7. KOSOVO EN DE REGIO: SAMEN OP WEG NAAR EUROPA

Het sterke verband tussen de stabiliteit van Kosovo en die van de omringende landen maakt de toekomst van Kosovo van vitaal belang voor het algehele succes van het EU-beleid in de Balkan. Kosovo moet een constructieve partner in de Westelijke Balkan worden, die geen gevaar vormt voor de veiligheid en de welvaart van de regio. De inzet van de EU in Kosovo en haar bijstand moeten worden beantwoord met een gelijke inzet voor goed bestuur van de kant van de voorlopige instellingen voor zelfbestuur. Er moet passende bestuurlijke samenwerking met de buurlanden komen om ervoor te zorgen dat bedreigingen voor de openbare veiligheid en voor legitieme grensoverschrijdende economische activiteiten in de regio minder kans krijgen.

7.1. Stimuleren van regionale initiatieven

Via het regionale Cards-programma biedt de EU steun voor regionale initiatieven op een groot aantal gebieden. Vanaf 2005 zal de Commissie de organisatie van regionale evenementen in Kosovo bevorderen en zal zij partners uit de EU en de Westelijke Balkan aanmoedigen Kosovo volledig te integreren in andere regionale initiatieven. Het eerste voorbeeld hiervan in 2005 is de organisatie van de regionale coördinatiebijeenkomst van het Europees Handvest voor het midden- en kleinbedrijf op 27–29 april in Priština.

7.2. Europa dichterbij de bevolking van Kosovo brengen

Kosovo moet uit zijn isolement worden gehaald – zijn bevolking moet een integrerend onderdeel van de Europese familie worden. De civiele samenleving van Kosovo moet uitgebreide contacten hebben met die in de rest van Europa. De lidstaten kunnen hierbij een belangrijke rol spelen, niet het minst door *vergroting van de capaciteit van de consulaten om visumaanvragen te verwerken*, zodat besluiten over de afgifte van visa sneller kunnen worden genomen.

De bevolking van Kosovo is de jongste van Europa. Haar jeugd is haar belangrijkste kracht, wat betreft economische ontwikkeling maar ook als het gaat om verzoening. Om die kracht te kunnen benutten is echter sterkere steun voor hervormingen in het onderwijs nodig. De Commissie heeft in Priština een kantoor van het Tempus-programma voor hoger onderwijs geopend, en moedigt Kosovaarse studenten aan zich op te geven voor mastercursussen in de EU in het kader van *Erasmus Mundus*.

7.3. Bevordering van de terugkeer van binnenlands ontheemden en duurzaamheid van de rechten van minderheden

Etnisch gemotiveerd geweld is volstrekt onaanvaardbaar. De rellen van maart 2004 mogen nooit meer terugkomen. De totstandbrenging van een stabiele, veilige, multi-etnische samenleving in Kosovo vormt de kern van de politieke conditionaliteit van de EU. Er moet nog veel meer gebeuren, voor in Kosovo een samenleving tot stand kan komen die mensen van elke etnische achtergrond volledig respecteert. Het UNMIK-Bureau voor gemeenschappen en terugkeer moet ervoor zorgen dat een duurzaam terugkeerproces tot stand komt en dat voor alle gemeenschappen van Kosovo een beter klimaat ontstaat. Daarvoor is nauwe coördinatie nodig met het nieuwe Ministerie voor gemeenschappen en terugkeer, met de voorlopige

instellingen voor zelfbestuur en met andere belangrijke betrokkenen, zoals UNHCR en internationale donoren. De Commissie biedt de autoriteiten van Kosovo, in nauwe samenwerking met de Raad van Europa, ook steun voor het *herstel van culturele en religieuze monumenten*.

7.4. Betrekkingen met Belgrado

De Europese Unie heeft duidelijk gezegd dat een open en constructieve dialoog tussen Belgrado en Priština de enige mogelijke route is. De “rechtstreekse dialoog” is in oktober 2003 van start gegaan. De eerste bijeenkomsten van de werkgroepen Energie en Vermiste personen vonden plaats begin maart 2004. De gewelddadigheden die korte tijd later plaatsvonden, maakten echter een einde aan dit positieve begin. De bijeenkomsten komen nu opnieuw op gang. De EU levert de voorzitter voor de Werkgroep Energie.

De EU heeft altijd alle gemeenschappen aangemoedigd volwaardig deel te nemen aan de PISG, omdat op die wijze aan al hun gerechtvaardigde zorgen aandacht wordt geschonken. De Servisch-Kosovaarse leiders kunnen constructieve input bieden over de hervorming van het plaatselijke zelfbestuur en op het gebied van veiligheid en vrij verkeer. zij moeten ook een positieve rol spelen bij het opnieuw openen van de dialoog en om Belgrado te betrekken bij de toekomst van Kosovo.

De EU heeft Belgrado gerustgesteld dat het Servische streven naar integratie geen vertraging zal ondervinden doordat eerst de status van Kosovo moet worden geregeld. Een constructieve opstelling wat Kosovo betreft kan daarentegen de weg effenen voor de gang van Belgrado naar de Europese Unie. Belgrado en Priština moeten allebei de kans aangrijpen die het vooruitzicht op Europa hun biedt, en zo de gelegenheid scheppen voor dialoog en samenwerking.

8. CONCLUSIES

Met deze mededeling verbindt de Commissie zich ertoe 1) aandacht te schenken aan de specifieke situatie en de bijzondere behoeften die Kosovo heeft bij zijn voortgang binnen het stabilisatie- en associatieproces, 2) de middelen en de expertise waarover de Commissie beschikt in te zetten voor een anticiperende benadering van de ondersteuning van Kosovo's behoefte aan ontwikkeling en hervorming, en 3) met de voornaamste internationale actoren actief overleg op hoog niveau aan te gaan om samen een gecoördineerde beleidsaanpak voor Kosovo op te zetten.

De Commissie wil een bijdrage leveren aan de tenuitvoerlegging van Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad door steun te bieden aan de PISG zodat deze de overheidstaken in Kosovo efficiënt en verantwoordelijk op zich kan nemen. Voorts zal de Commissie nauw samenwerken met de Secretaris-generaal/Hoge Vertegenwoordiger, overeenkomstig het verzoek van de Raad Algemene Zaken van 21–22 februari. Binnen de instanties die de statusbesprekingen leiden, zal zij ertoe blijven bijdragen dat Kosovo's Europese perspectief een beheersbare realiteit wordt.

Om de inzet van de EU in Kosovo een nieuw elan te geven en de in deze mededeling omschreven maatregelen met succes ten uitvoer te kunnen leggen, zal de begroting van de Gemeenschap adequate financiële middelen moeten bieden en zullen de

lidstaten hun bilaterale inspanningen moeten opvoeren. De Commissie verzoekt de VN hun goedkeuring te hechten aan het overeengekomen mandaat voor Pijler IV van UNMIK.

De Commissie blijft Kosovo bijstaan bij zijn streven naar aansluiting bij Europa. Als voorwaarde daarvoor moeten de politieke leiders van Kosovo laten zien dat het hun ernst is waar het gaat om de eerbiediging van de democratische beginselen, de mensenrechten, de bescherming van minderheden, de rechtsstaat, markteconomische hervormingen en de waarden waarop de Europese Unie is gegrondvest⁵. Uiteindelijk ligt de toekomst van Kosovo in de handen van de Kosovaren. Zij moeten alles doen wat in hun vermogen ligt om te zorgen voor de uitvoering van de normen, een wezenlijke voorwaarde voor het bereiken van het doel van Europese integratie.

⁵ Zoals aangegeven in de conditionaliteit voor het stabilisatie- en associatieproces voor de westelijke Balkan, vastgesteld door de Raad Algemene Zaken van april 1997.